

Brasiovu 18 Iuniu n. 1873.

In vecinatatea n6stra, in districtulu Fagarasiului procedu lucrurile pe di ce merge totu mai pe stritiu. Fostulu d. capit. Ladislau Tamasiu e demissionatu din postu si in locui e denumitu unu magyar fostu v.-comite in comitatulu Cetatii de Balta Colomanu Boier. Tergarii, sositi aici din Fagarasiu, ne inform6za, ca Tamasiu a fostu nu bine remuneratu cu demisiunea ac6sta pentru multele servitii, care le facuse totu din aderintia catra regimulu maghiaru, incatu d6ca ar' fi fostu catu de mai nationale, mai reu nu i s'ar' fi intemplat. D6r' noulu capitaneu denumitu totusi vine cu o falca in ceru cu alta pre pamentu spre a inghiti totu ce este romanu in districtulu curatu romanescu, ne spunu tergovetii. Prim'a charthia prin care elu conv6ca pe membrii reprezentanti ai districtului la sientia, convocati6riale, cari pana in momentul de facia se facea totu in limb'a districtului si a reprezentantilor lui, in limb'a romana — nu sciu decretata oficialminte prin protocolu, ori fora grigia numai practisata, c6 limba protocolaria a municipiului, convocati6riale dicu, cari si in comitatulu celu mai strictu maghiaru in c. Turdii se facu romanesc la romani, le adres6 noulu capitaneu Boier in limb'a maghiara, convocandu cu ele pe cei ce nu sciu maghiaresc la eslea maghiarisarii spre ale public6 ordinatiunile respectivei denumiri scl. Suntemu curiosi a experia, ca ce atituda va lu6 reprezentanti'a romana a Fagarasiului facia cu norulu celu plinu de materia maghiarisati6ria, ce incep6 a se descarc6 asuprale inca si cu convocati6ri maghiaru. —

Acestu presemnu de respingerea si ignorarea indreptatirei legale a limbei romane in municipiu e una acuisitiune, pentru care se voru fi luptatu deputatii dietali maghiari, alesi pentru reprezentarea intereselor districtului? E ac6sta acuisitiunea dep. Teleki si M6day, ca si in capulu districtului acestui romanescu s'a pusu unu maghiaru, nerespectanduse catu de pucinu neci ecuitatea neci necesitatea impregiurarilor neci pretensiunea legii municipale? Mintea romanului din urma! Inse asteptamu reporturi autentice si detaiate.

In diet'a din Pest'a la desbaterea proiectului provincialisarei confinielor militari a doveditu de nou majoritatea, ca nu va se scia de pretensiunile adeverate constitutionali, ci procede pe calapodulu seu. Deputatii natiionali ad. pretensera sustienendu, c6 se fia reprezentate si confiniile militari in parlamentu, candu se decide despre s6rtea loru, majoritatea inse a decisu a reman6 fidela procederei „de nobis sine nobis,” primindu proiectulu en bloc. — Caus'a croata dupa diurnalele regimului er6 p'aci terminata, acuma aflamu, ca deputatiunea regnicolaria s'a intorsu acasa si pertractarea ulterioara e amanata. —

Cris'a financiara din Austro-Ungari'a nu a incetatu inca, ci catu pe facia, catu pe ascunsu sapa mereu sub esistintiele 6meniloru si instituteloru de bani. Intre altele ne spune „N. fr. Presse,” ca si actionarii calei ferate ostice unguresci se afla in celu mai mare periculu, a nu primi couponulu celu mai apr6pe de espirare. —

— Intre scirile esterne suntu la ordinea dilei preamblarile familielor domnit6rie. Imp. Rusiei e la bai in Ems, unde merge si imp. Wilhelmu, neputandu veni la expusetiune in Vien'a pana p6te

mai tardiu. Regele Italiei va se vina la Vien'a si Czarulu cugeta a pelerina la Rom'a, de unde se int6rce soci'a s'a. — Scirea despre principele Carolu, ca voi se abdica, o caracteris6sa „Romanulu” dicundu, ca „nu cumva in servitiulu junctiuniloru austro-unguresci se organis6za n6u'a abdicere?” Se vede d6r' ca opoziitiunea romana nu crede in seriozitatea scirei respandite. —

Romanii uniti **TRIBUTARI** parocului latinu in Pest'a.

Congresulu latino-catoliciloru ungureni, adunatu in 1871, ni'a documentatu prin purtarea sa facie cu bereric'a greco-catolica, d6r' cu deosebire prin conclusele s6le resp. prin statutulu facutu si subternutu Maiestatei s6le spre confirmare, cumca beseric'a latino-catolica vr6 se contop6sca, proprie se subpuna beseric'a greco-catolica besericei latine, si inca nu numai pre acele episcopate greco-catolice, cari si pana acuma au statu in cev6 relatiuni de dependintia de la capulu besericei latino-catolice ungurene, precumu suntu epis. dela Munc6ts in Eperjes —, ci si pre episcopatele greco-catolice romane si resp. intr6g'a provincia beseric6sca a metropoliei romane greco-catolice de Alb'a-Iuli'a! nesocotindu intru nemic'a protestele tuturoru jurisdictiuniloru bes. gr. catolice romane! si desconsiderandu tienti'a metropolitulu gr. cat. romanu, precumu si a deputatiloru romani alesi la acelu congresu.

Multu ne amu miratu atunci, ca ce p6te se fia, de parintii latino-catolici 'si arog6za atat'a potere asupra n6stra amu sciutu, ca tienti'a celoru doi episcopi gr. cat. romani, cari au intratu in acelu congresu latino-catolico-ungurescu, nu numai, ci au sarutatu manele si piti6rele santiloru parinti latino-catolici, pentru ca acesti'a au avutu bunetate a nu eschide pre uniti din sinulu loru, ci din contra a se ingrigi de s6rtea loru; etc.; amu sciutu dicu, ca prin o astufeliu de portare a celoru doi episcopi gr. cat. romani parintii lat. cat. ungureni s'au inbarbatatu multu si intaritu in propusulu loru, cugetandu, ca acuma e tempulu — most vagy soha, cu astufeliu de episcopi fideli si ascultatori — c6 din uniune se se faca contopire din metropolia roman6sca autonoma, se se faca episcopia sufragana — besericei lat. cat. unguresci! asi6 d6ra numai curagiu!

Ne-amu adusu a minte si am si esperiatu, ca mai marii besericei n6stre neci voie neci virtute s6u curagiu nu au de a pot6 resiste violentiiloru intreprinse din partea besericei lat. unguresci, si a se folosi de drepturile ce i se cuviniu besericei n6stre, c6 unei beserice auton6me nesupuse neci unei altei beserice, precumu o a dechiaratu si confirmatu bull'a pontificale din 26 Novembre 1853 escimendu, si scotiendu de sub jurisdictiunea primatului ung. t6te besericele, episcopii, preotii etc. precumu si t6te pers6nele „omnes denique utriusque sexus personae cuiuscunque gradus, ordinis et conditionis.”

De t6te aceste ni-amu adusu aminte, inse acea neci prin minte nu ni-a trecut, ca capii nostri besericesci, ei insisi, de buna v6ia, neprovocati, neimpetati de latino-catolici se se lapede de drepturile loru, de jurisdictiunea ce o au si care li compete asupra filorlu provinciei metropolitane gr. cat. romane si se-i faca pre acesti'a tributari parochiloru latini, i6ra pre sine — metropolitn si episcopi — facie cu credintiosii loru, dependenti de la unu simplu parochu latino-catolico-ungurenu! Ast'a neci prin minte nu ni-a amblatu, — si 6cca asia ceva totusi s'a potutu intempl6, s'a intemplat sub bland'a guvernare arhier6sca a besericei gr. cat. romane. Se ve spunu si se ve aretu, cumu? 6cca asia:

Se scie, ca in Pest'a de presentu nu este neci

beserica neci parochu gr. catolicu, neci romanu, neci de alta limba. Se scie, ca de presentu se afla in Pest'a si Bud'a unu numeru insemnatu de familii romane gr. catolice si inca mai multi singuratici romani uniti! Nu se va fi sciendu p6te, ca una parte din acesti romani gr. catolici, — in lips'a unei beserice gr. cat. romane, — cercet6za Duminec'a si in serbatori beseric'a romano-grec6sca gr. orientale s6u neunita din Pest'a, altii nu cercet6za neci o beserica facuta de mana de omu, ci beseric'a li creatur'a cea frum6sa a Totuputintelui! e universulu, — in care ad6ra atotuputinti'a, marierea si bunetatea Parintelui tuturoru! suntu unii pucini cari se mai ducu si prin besericele latino-catolice.

Nu amu aflatu, c6 se fi reprobatu ori reclamatu carev6 dintre antistii besericesci gr. catolici romani in contra unei atari divergentie s6u inconvenientie in tienti'a religi6so-morale a credintiosiloru romani gr. catolici. B6 neci chiaru parochulu latino-catolicu din locu, nu amu aflatu, se-si fia batutu capulu, ca 6re gr. catolicii din Pest'a implinescu datoriile crestinesci cumu se cade ori b6!

B6 ce e mai multu s'au intemplat de unii dintre romanii gr. catolici din Pest'a au fostu necesitati a-si aduce preoti romani gr. catolici din orasie departate spre a impleni functiuni prescise de sant'a nostra beserica. S'a intemplat adeca de la 1861 inc6ce trei casuri de m6rte, la cari (t6te trei) s'a seversitu servitiulu astrucarei s6u prohodulu si petrecerea la mormentu prin preoti gr. catolici din Oradea-mare, de sub jurisdictiunea episcopului romanu gr. cat. de acolo; si nu amu aflatu, c6 parochulu latino-catolicu ungurescu din Pest'a se-si fia arrogatu s6u se fia rechiamatu dreptulu de a impleni acele functiuni, inpreunate altufeliu de si nu cu taxe de dispensatiuni ca la casatorii d6r' cu taxe frum6se stolare, si asia romanii uniti din Pest'a neci ca mai cugetau, ca asupra loru p6te se esercesse altu preutu jurisdictiune beseric6sca s6u se le faca functiuni, decatu preutu romanu gr. catolicu!

Inse altufeliu a cugetatu si a vroiiu episcopulu gr. catolicu de la Orade!

Se scie, ca la casuri de cununia este specialu prescissu, ca unde si prin cine se se implin6sca atatu formalitatiile premergat6re actului cununiei, catu si acest'a insusi.

Unu tata de familia din Pest'a, gr. catolicu romanu, — fidentandu-i-se una fiica cu unu june aseminea gr. catolicu romanu, nu sciea, ca in care beserica ar' av6 se se faca vestirile indatinate, respective din partea carui episcopu (firesce gr. catolicu) are se se d6 dispensarea de la vestiri, s'a adresatu indata dupa fidentiare, catra capulu besericei romane unite cerendu svatulu si resp. invitatiune! intonandu totudeodata, ca elu e transilvanu romanu si nu voiesce a recun6sca asupra sa jurisdictiunea unui episcopu neromanu de si unitu *) La ac6st'a intrebare a binevoitu cu datulu din 1-a Martie 1873 a-i raspunde metropolitulu gr. cat. romanu, ca: „dispensarea are se se d6 din partea episcopului aceluia, sub a carui jurisdictiune cade domiciliulu respectiviloru (fidentiati), de6rece se se presupune, ca nefiendu esemtionatu de sub jurisdictiunea aceluia neci unulu dintre cei asiediatu acolo, numai densulu are jurisdictiune peste toti locuitorii acelui tienti, cari profet6za religiunea catolica, asia in casulu acest'a ar' fi episcopulu respectivu — — Primatele! — Metropolitulu a adausu inse totudeodata, ca avemu trei casuri mai de apr6pe, la cari au functiunatu preoti din dieces'a Oradana, chiamati la Pest'a, ca asia d6ra dieces'a Oradiei are casuri de precedentie in functiunarea beseric6sca in

*) Se spunea adeca in Pest'a, ca Pest'a ca filiale s'ar' tienti6 de episcopi'a gr. catolica de la Eperjes (rut6na).

Pest'a, ca aceste casuri inse ar' fi numai de jurisdicțiune parohiale — dispensarea de la vestiri inse e casu de jurisdicțiune episcopale, care trebuie ceruta previe. (Va urma).

Sardu in 12 Iunie 1873.

Comun'a romana Sardu la santele serbatori ale Rosaliilor fù martora la marii festivități. Consecrarea unei frumoșe beserice a datu ocasiunea la acêste festivități. Spre acestu scopu a esitu in a 2-a di de Rosalii in comun'a nòstra Exc. Sa archiepiscopulu si metropolitulu gr. cat. dela Blasiu conte romanu Ioanu Vancea, petrecutu de d-lu canonicu Ioanu Pamfilu si de alti demnitari eclesiastici. Prin comunele, pre unde a trecutu Exc. Sa, a fostu intimpinatu de urarile entusiastice ale poporului adunatu, era in Cricau de o ceta mare de calareti romani din Sardu, cari esisera acolo si asteptara, in frunte cu trei standarde nationale si cu proprietariulu de acolo Ioanu Axente Severu sosirea inaltulu ospe. De aici condusu de calareti intimpinatori si de multe carete, sosì la 2 ore la capetulu comunei Sardu. Aici fù intimpinatu inaintea unui frumosu arcu de triumfu, in numele coloniei traiane numite Sardensis, in fruntea poporului romanu din Sardu, de fiulu acestei comune judele r. Iosifu Popu, cu o vorbire in carea se atinsera meritele Exc. Sale facute pentru beserica si natiunea s'a, precum si bucuria, ce le-o cauzeza venirea inaltulu ospe la densii. La asta multumindu Exc. Sa cu cuvinte parentiesci, printre lungulu firu alu poporului postatu de ambele parti ale stratei infrumsetiate cu ramuri verdi si presarate cu erba verde, intre strigari entusiastice de „se traiesca“, bubuitulu tréscurilor, si sunetulu campanelor, ajunse ospele nostru la curtea beserice, unde fù intimpinatu de preutimea imbracata in ornate besericesci. Aici investinduse cu paliulu archiepiscopescu, cu mitra pre capu si batiulu pastoralu in mana, insocitu si de cantarile esecutate prin corulu musicalu alu teologilor din Blasiu, veniti spre scopulu serbatorei aici, printre lungile colone de fetitie, cari aruncau in calea Exc. Sale cununi de flori, a ajunsu in beserica. Dupa ce aici, protopopulu Albei-Iulie P. O. D. Gregoriu Elechesiu, dede si din partea preotimei tractulu spresioni simtiementelor de devotiune catra prestimatulu archipastoriu, si dupa ce Exc. Sa respunse, se incepura ceremoniele religioșe indatinate, — se consacra altariulu si internulu beserice, apoi se confirmara sutele de poporu accurse chiaru si de prin departare la asta festivitate. Pre la 5 ore fininduse pentru aceea di servitiulu divin, Exc. Sa, printre firele de poporu si intre strigari entusiastice merse la cas'a d. preutu localu Nicolau Popu, unde-i era gatita locuintia. La scar'a locuintiei lu primira mai multe dame si domnișore romane si prededera Exc. Sale o cununa de flori, pentru carea multumindule -si ocupa locuintia sa si primi reprezentarile deosebitilor ospeti, accursi spre intimpinare. Dupa cin'a avuta la preutulu, Exc. Sa s'a retrasu in locuintia sa, er' suit'a s'a inpartitu pre la quartirele destinate.

A trei'a di de Rosalii, desu de demanetia, a nuntia bubuitulu tréscurilor continuarea festivitatii. La 8 ore sunetulu campanelor, inceputulu servitiulu divin. Exc. Sa, intimpinatu ca si eri, trecu dela cas'a preutulu pana la curtea beserice, unde -lu astepta preutimea, si de aici pana la us'a beserice, totu printre acclamatiunile entusiastice ale poporului postatu in doue firuri. Acum se tiendu santa liturgia, la carea asistara nu numai romanii, ci si proprietarii maghiari din locu, precum si poporu, preutime si intelegentia de tota confessiunile de prin pregiuru. Acum se facu sigilarea indatinata a prestolului si consecrarea pre din afara a beserice. Teologii coristi din Blasiu, prin frumsetia cantului nu numai au redicatu la sublimitate maretiulu cultu divin, ci a implutu de admiratiune si pre cei de alte limbi, pentru frumsetia cantarilor beserice nòstre. Dupa cetirea santei evanghelie parintele metropolitulu a tienu o predica plina de invetiaturi crestinesci si indemnari spre fapte bune, — er' dupa finirea cultulu divin si-a inceputu visitatiunea canonica in locu, cercetandu mai antaiu interiorulu beserice, vestimentele, cartile si tote reuisitele altariulu si ale corului, apoi exteriorulu beserice. De aici fù petrecutu la scola, unde fic'a de 6 ani a judelui r. I. Popu cu numele Livi'a, in imbracaminte albe, ceru in o mica oratiune benecuventarea archieresca preste micuti'a turma a invetiaceilor si predede Exc. Sale o cununa de flori, carele multumindu o primi, si ocupandu locu la mes'a destinata, dupa invocarea spiritulu santu, in-

cepù esaminarea. Inaltulu esaminatoriu fù multumitu, atatu cu respunsurile pruncilor, catu si cu localulu scolei, in specia -si exprimà admiratiunea pentru progressulu celu aratara pruncii in gimnastica, si donà 10 fl., ca se se cumpere copiiloru miseri carti scolastece, er' 4 fl. ca se se impartia ca premii.

Reintorcunduse la locuintia sa, chiama parentele metropolitulu la sine pre curatorii beserice si pre membrii senatulu scolastec si dupa ce visita si cancellaria si archiv'a parohiale, si dechiarà a fi aflatu, atatu la beserica, scola, catu si la cancellaria parohiale tote in cea mai buna ordine, -si exprimà multumit'a si recunoscint'a s'a, catra preutulu, curatoratu si senatulu scolastec, si denumi in presentia loru pre preutulu, in semnu de remuneratiune si distioctiune, de v. protopopu onorariu.

Dupa ce mai primi Exc. Sa presentarile ospetilor noi accursi la solemnitate, se incepù prandiulu, gatitu in mai multe locuri atatu pentru ospeti, catu si pentru poporu. Sub prandiulu se redicara toaste, prin Exc. Sa pentru Maiestatea Sa c. r. apostolica si pentru August'a casa dominitoria, prin parochulu localu pentru inaltulu ospe Exc. Sa metropolitulu. Apoi urmara toaste pentru unii si altii dintre ospeti, si unulu pentru spiritulu de cultura ce domnesce la poporu romanu din Sardu, carele a produsu din sinulu seu o cununa frumoșa de inteligentia, intre cari numera preuti, judecatori, advocati, medici, amploiatu de administratiune, juristi si are astadi o suma de gimnasisti. Toasteloru le respundeau acclamatiunile poporului de afara si bubuitulu tréscurilor.

Dupa prandiulu, facundu Exc. Sa mai multe donuri frumoșe, se urca in trasura sa, si petrecutu de multe carete era pana la porta de triumfu si de poporu din Sardu, purcesca la Ighiu spre a-si continuà visitatiunea canonica inceputa in Sardu. Inca in aceea di visita Ighiu si Bucerdea vinosa. In ambele comune avu o intimpinare entusiastica, nu numai la romani, der' si la unguri; ma in Ighiu se trasera campanele chiaru si la beserica reformata, er' de cu sera intrà in comun'a Cricau. Cricauanii cu Axente Severulu in frunte -lu intimpinara la capulu comunei, cu o salutare cordiala si trase apoi la cas'a numitulu romanu, unde preonorabil'a d-na Axente facu onorurile de primire, intrunindu la cina in giurulu Exc. Sale si pre toti insociatorii sei. Poporu fù tractatu de d. Axente in curte si -si petrecu pana tardiu cu jocuri natiunali, in repetite strigari de „se traesca“ pentru marele ospe si d-nulu casei.

Mercuri inaintea de prandiulu visita Exc. Sa parochia Cricaulu, Beniculu, Gald'a de susu si Cetea si se reintorse la prandiulu la Cricau, — er' dupa prandiulu visita Gald'a de diosu, de unde din nou se reintorse la Cricau. Apoi Joi continuandu visitatiunea canonica in Ojșdea, Santimbru, Galtiu si Coslariu, totu comune tienatorie de protopopiatulu Albei-Iulia, s'a reintorsu la Blasiu.

Exc. Sa parentele metropolitulu a fostu in totu loculu intimpinatu de poporu nostru catu se pote de serbatoresce, si cu invetiaturile sale parentiesci si-a castigatu o memoria, iubire si urma nestinsa in anim'a acestui poporu. Excelentia Sa in totu loculu a intratu mai antaiu in beserica, si dupa invocarea spiritulu santu a tienu predica la poporu, — apoi visita de amenuntulu beserice, scola si cas'a parochiala. Petrecatorii parentelui metropolitulu, i-a admiratu elocuintia Santiei Sale, carele Marti a tienu trei, Mercuri cinci, era Joi patru predici, totu din alte testuri luate din sant'a scriptura.

Visitatiunea aceta canonica in tractulu protopopescu alu Albei-Iulia, va fi de mare folosu pentru beserica, scola si moral'a poporului.

Ddiu sei de preinaltulu nostru archipastoriu ani si sanetate, ca se -si pota visita intréga archidieces'a, ca benefacerile visitatiuniloru canonice, atatu de dorite la noi, se se estendia preste intréga turma incredentiata pastoriei Sale.

Unu ospe.

REPRESENTATIUNEA

invetiatoriloru din vicariatulu Naseudului, tractulu Bistritiei si alu Budacului, adresata inaltulu ministeriu regiu ung. de cultu si instructiune publica, referitoria la aducerea unei legi de pensiunea pentru toti invetiatorii poporali, fora deosebire de comunali seu confesiunali. —

Inaltu ministeriu! „Dupace cultur'a cetatiuniloru este suprem'a garantia a salutei si infloririi staturiloru“, cuvente rostite de pre inaltulu tronu

alu Maiestatei Sale ces. si reg. apostolice Franciscu Iosifu I.; — si aceta numai si numai prin scole bune se pote straplantà in popora, er' bunetatea scoleloru depende dela caleficarea si bunastarea individuale a invetiatorileru, cari-su sufletulu ei, — un'a dintre cele mai sante dotorie a acelor'a, cari suntu chiamati a conduce sörtea poporaloru, e de a redica si asecura starea invetiatoriloru; — se-i asecuraze inse nu numai prin salariu, ci si prin statoreia unei pensiuni amesurate. — Ca-ci la din contra, cine pote numerà suspunurile, ce esu din pieptulu, cine numerà lacrimile, ce esu din ochiulu invetiatorulu la ide'a, ca ce va face densulu candu va deveni neaptu de servitiu, si ce va face veduv'a sa si orfani remasi de densulu, dupace se va mutà la cele eterne? Aceta idea infricosiata, acestu cugetu infioratoriu, de a-si lasa espusi dupa morte pruncii si veduv'a seraciei si misericordiei, retiene pre cei mai multi teneri, de a imbraciosia carier'a invetiatoresca. Aceta-i caus'a, ca invetiatorii din di in di se totu mai impucineza!

Inaltu ministeriu! De si articulu de lege din anulu 1868 dispune a se trage din salariulu invetiatorulu cate 20% pre anu, totusi nu dice, candu si cata pensiune se capete invetiatorulu poporale, unu defectu aceta, care ar' trebui delaturatu, catu mai curundu prin unu normativu de pensiune. — Dreptu aceea umilitu subscris'a reuniune invetiatoresca, cutéza prin aceta a veni cu celu mai profundu respectu si a rogà pre Inaltulu ministeriu regiu ung. de cultu si instructiune publica, ca se se indure a preface planulu de pensiune, compusu de Illustritatea Sa d. consiliariu de sectiune Aladár Molnár intr'unu proiectu de lege pentru toti invetiatorii fora destingere de comunali seu confesiunali si alu aduce sub discussiune in cea mai deaprobe siedintia a dietei presente. —

Din siedintia reuniunei invetiatoresci din vicariatulu Naseudului, tractulu Bistritiei si alu Budacului.

Naseudu — Urméza datulu (?) si subscrierile. Anc'a.

Cuventarea d. neg. Diamandi Manole rostita la santirea standartulu fetioriloru comerciu-lui levantinu din Brasiovu 1 Iunie.

Domniloru si Dómnloru!

Industria si comerciu suntu factorii cei mai puternici, cari contribue la redicarea bune stari a fia-carui poporu, ba potu cu sigurantia afirma, suntu pilotii, pe care se readima chiaru esistentia fia-carui statu. —

Nu ve voi cita de esemplu pe Franci'a, care numai prin imensulu progresu alu industriei si comerciuului seu au fostu in stare, dupa atatea desastre, se faca in facia angajamenteloru sale, se platésca in acelu tempu scurtu acea fabuloasa suma de bani! neci pe Engliter'a, care prin comerciu si industria sa domineadia o parte din lume! — Ve voiu cita d-loru de esemplu state mici ca Elveti'a, Belgi'a, Holandi'a, si ve potu asigura, ca si aceste state mici stau pe unu nivelu mai inaltu cu industria si comerciu loru decatu chiaru imperiulu nostru. —

Populatiunile acelu tiori mici posedu o stare mai favorabila si materiala si spirituala, pe candu poporu patriei nòstre a inclinatu spre saracia. —

Regimele acelu tiori au fostu si suntu la inaltimea misiunei loru, au creatu poporu focare de lumina, au protegiatu industria si comerciu, pe candu seimu cu totii, cumu au fostu de vitregu tratata scump'a nòstra patria Transilvani'a de tote regimele. —

Si cu tota asta vitregitate industria si comerciu speciale la noi, asia vorbindu, prin propriale sale midiolce au pusu Brasiovulu in positiune se ocupe rangulu celu de antaiu intre orasiere comerciale si industriale ale patriei nòstre. —

Recunosc, ca factorii industriei au contribuitu, multu la progressulu Brasiovulu, der' mi veti concede se credu, ca unu factoru, care a contribuitu puternicu la acestu progressu, a fostu si este „gremiulu romanu de comerciu levantinu“, parinti, mosi si stramosii dv. au fostu acei factori, cari de secolu si pana de presentu au intretienutu si intretienu comerciu de exportu si importu cu Rusi'a, Basarabi'a, Moldov'a, Romani'a mare, Romani'a mica,

cu actuala Romania libera, apoi cu intreaga Turcia europeana. —

Si se-mi credeti d-loru, ca n'a fostu unu lucru usioru a intretiené acestu comerci cu tierete citate, candu scimu cu totii, ca in lips'a caliloru de comunicatiune, urma se-si face comerciulu importulu si esportulu seu pe cai cu amaru si se strabata cu mari pericole vaile Carpatiloru — candu scimu cu totii apoi, ca pana mai eri alaltaeri in acele tigri iataganulu semilumei era la ordinea dilei, — era la capulu fia-carui omu. De aceste pericole — cu care au avutu a se luptá parintii vostri! Gratia spiritului secolului alu 19-lea! Voi juniloru ati scapatu. —

Pentru voi fetiori, cari apartieneti acestui gremiu, s'au deschisu o era noua, o era de progresu, ca-ce calea ferata, care a ajunsu la portile orasiului nostru, incurendu ne va lega cu tierete, dela care depinde esistentia industriei si comerciulu nostru. — Voi nu veti avé a ve luptá cu greutatile, cu cari s'au luptatu parintii vostri in purtarea negociului vostru, dér' veti avé a ve luptá cu alte greutati, cu „concurinti'a.“

Deci in acestu momentu solemn, candu prin reprezentantulu clerului vi s'a santitu standardulu vostru, pe care voi vi lati creatu cá simbolu alu „unirii vóstre“ eu unulu afirmu, ca vóua juniloru ve suride unu viitoriu frumosu, ca-ce **unirea face puterea**, prin unire se va plantá si in societatea romana spiritulu de asociatiune, prin care singura numai vomu poté luptá pe viitoriu. —

Fetiori! in numele gremiului romanu ve predau acestu standardu si sub ceriulu liberu in faci'a acestui publicu numerosu ve conjuru: devis'a vóstra se fia unire si dragoste intre voi; unire si dragoste intre voi cu tóte clasele, care constituie societatea romana — unire si buna intelegere cu toti concetatenii vostri, acésta unire si buna intelegere s'o generalisati in fia-care urbe. Numai asia va poté progressa industria si comerciulu si in patri'a nóstra si apoi in currundu potemu spera, ca se va poté forma si in Transilvani'a acea putere formidabila, care se numesce burguasie si de a caria interese si dorintie apoi se fiti siguri, ca va trebui se tiena contu si regimete nóstre. — Se traiti fetiori!

Despre espositiunea univesale dela Vien'a.

De cateva luni diarele ne aducu opiniunile cele mai divergenti despre acea espositiune, in catu noi cei de prin provincii nu mai sciamu ce se alegemu despre insusirile aceleia. Asta-data avemu corespondentiele private dela ómeni de ai nostrii, carii petrecu la Vien'a. Aceiasi ne asigura antaiu, ca espositiunea este in adeveru mai minunata si mai pre susu decatu ori cate s'au scrisu despre dens'a; espositiune in adeveru univesale. Mai departe ni se spune, ca scumpetea in Vien'a nici-decumu nu este asiá exorbitanta precumu amerintiase a fi pe la inceputulu lui Maiu; numai cineva trebuie se cunósca cumu se traiésca in Vien'a; se -si insemne orcine inca si atat'a, ca decatu se mérga la Vien'a spre a vedé espositiunea numai de 2—3 ori, mai bine se siedia a casa, ca-ci numai cu atat'a nu va vedé mai multu, decatu ar' fi visatu, séu ar' fi cititu unu tomuletiu din 1001 de nopti. Nu e bene nici se mergi in tóte dilele, ca numai te ametiesci si te imbeti de capu, de aceea trebuie se intrelasi cate una di, cá se ti se reculéga spiritulu. Apoi espusetiunea abia va fi complinita pe la finea lui Iuniu. Sute de ladi, colete, téncuri, mai stau inca nedesfacute; sute de ómeni se mai ocupa cu arangearea loru; valori de sute de millióne se vedu espuse la vederea lumei. Din tóte, Franci'a, Angli'a, Itali'a, Belgiu, tienu pe spectatori fermecati cu minunile loru, urmédia apoi indata Germani'a si Austri'a, la care cutediamu se alaturamu pe Chin'a si Japani'a si numai dupa aceea se punemu pe Rusi'a, Turci'a etc. Modest'a espositiune a Romaniei a esitu frumósá preste asteptarea visitoriloru; ea inse ar' fi potutu esi multu mai bogata, déca romanii ar' fi scuturatu si mai multu din indolentia loru. Cu espunerea figureloru plastice luate din poporu si cu reprezentarea diverseloru trupe de ale óstei romanesci o au nemeritu fórté bene, cá si cu cadrele de tipuri nationali, cu costumele nationali

si cu manufacturele din tiéra. S'ar' fi commisu adeverata crima, déca Romani'a nu ar' fi participatu la espositiunea acésta. Nu se póte crede, in ce ignorantia grósá se mai afla partea cea mai mare a Europei despre poporulu nostru. Unu amicu alu nostru, care merge totu a dóu'a di in colossalele spatii ale espositiunei, aude cu úrechile sale cumu se intréba strainii unii pe altii, ca unde este acea „Romani'a, ca ce limba vorbescu „rumanii“: turcesce, unguresce séu slavonése. Pecatu ca pana acuma nu se vedu espuse produse de ale literaturii romanesci. Doi nemti straini standu la figura pompierului si la a gendarmului romanu, nu volia se créda ca suntu romani, tiena un'a ca trebuie se fia unguri. Espositiunea ungara-transilvana inca e frumósá, dér' fórté modesta pe langa cele mari. Americ'a septentrionale inca nu este gat'a cu minunile sale.

Invetiati romani a pretinú scientia si artele; aruncative cu tóte braciele pe scientiele essacte si positive. Mergeti cari poteti, faceti scóla nóua in parculu ce se numesce Prater la Vien'a. Pana la Octobre aveti tempu.

— Diariulu vienesu Vanderer, in nr. 126, de la 8 Maiu, face urmatórele apretiaru asupra sectiunii romane de la espositiune.

Aruncandu privirea spre inaltele dulapuri de pe ambele parti ale intrarii espositiunii romane, unde suntu espuse costumele nationale, aci se regasescu acele costume pitoresci, pe care le amu admiratu adeseori in partea transilvanéna, cu deosebire, ca aceste costume in adeveru romane denota una mai nemerita lucrare in cea-a ce privesce colórea si ornamentulu. Costumele femeiesci suntu de una deosebita atractiune, mai cu séma celu de borangicu, cusutu cu argintu si numitu „zevelca“ cu siortiulu seu latu, cusutu cu auru si cu multe coloru stralucitóre, marama séu velulu aerianu, tiesutu in arabescuri fine de auru si metase, iia de aceiasi stofa, incarcata cu abundantia cu cele mai alegorice cusaturi bisantine dupa traditiunile monastiresci. Variatiunea desemnului este intr'adeveru demna de admiratiune. Incingatórele suntu de dóue feluri: late, de lana, numite brauri si de desuptu, anguste, in genere de lana rosia, si altele impodobite cu ciucurasi, numite bete. Nu mai pucinu pitoresci suntu si costumele barbatesci. Minténele séu mantele suntu de colóre alba, cusute cu flori si arabescuri negre, de mai multe coloru séu brune, colorate cu extractu de tainu. In aceiasi stilu, inse ce-va mai bogate, suntu cojócele si peptarele. Mai cu deosebire se distinge unu frumosu costumu de postavu finu albu, cusutu cu flori de metase, cumu ilu pórtá tinerii avuti de la tiéra din districtulu Romanati. Grupele de figuri, presintandu fia-care cate 4 tierani si 4 tierance, precumu si acuarelele magnifice facute de d. Szamari, reproducu aceste costume pitoresci.

Asiediarea pavilionului din midiulocu promite se devia fórté gratiosu: flori si plante tropice ilu voru schimba intr'unu templu incantatoru de gradina, unde fotóliuri, imbracate cu pele alba cá néua, oferu unu repausu placutu. Perdele magnifice se intindu impregiuru si pe una mésa acoperita cu covóre scumpe stralucescu intr'unu vasu de cristalu bóbe de auru, adeverate bóbe de auru, spalate de riuri romane, mai cu séma de Oltu si Lotru.

La drépta pavilionului de repausu, prim'a cofeteria din Bucuresci, a fratiloru Capsia, espune intr'unu mare dulapu, productele séle dulci care in multe privintie punu in umbra chiaru productele firmelor celoru mari parisiane Maison et Marquis. Cei ce cunoscú oriintele se voru opri cu una deosebita si placuta suveniru inaintea dulcetiuriloru orientale, care intrunescu tóte preferintiele acadeleloru si cofeturiloru nóstre. Chiaru in oriinte fabricarea de cofeturi e una profesiune religiósá, ca-ci adese ori amu cititu in cofetariile turcesci sentintie aurite cá acestea din Suna, cartea profetului: „iubirea pentru cele dulci se nasce din credintia: adeveratii credinciosi suntu dulci, amari suntu cei necredinciosi!“ Acésta arte este vechia si nobile, ca-ci se crede ca Adamu este inventatorele ei si unu veru alu profetului, patronulu seu protectore, a pregatitu cofeturi pentru cele 13 femei ale lui Mahomed, ér' ficia sa Tatmeh, margaritarulu femeieloru, a fabricatu prima pane pentru sultanu. Dulcétia, compoturile spiritóse si cofeturile d-loru Capsia suntu suprainiminte marei traditiuni: noi le amu gustatu si potemu atesta. Cui va placé céra carta de care coprinde mai multe sute de specie, si nu neglige a arunca una privire si asupra originalei „cuisine imitée“ de substantie sacharóse.

In tóte partile inse gasimu una admirabile

abundantia de produse. Aci blani scumpe, colo manufacture de postavu, dincolo fabricate de sielaria cusute cu arte, alaturi covóre din una lucrare solida, precumu si mantale catalanice: pucinu mai inainte se vedu cartóne cu metase cruda, milanese si japonese si tiesaturile cele mai fine, apoi iérasu imbracaminte originale de mobile. Pele lucrata cu escelintia se afla intr'o enorma cantitate si langa densa deosebite articule de pantofaria, de la opinci de tierani pana la celu mai finu pantofu de femeia. Una cisma artificiale, cusuta cu frumóse arabescuri de pele, este unu adeveratu capo-d'opera; fabricantetele ofere unui imitatore eventuale unu premiu de 500 franci. Unu fabricante de instrumente musicale espune tóte felurile de instrumente, intre altele cornuri de venatóre, de una lucrare eminente si cu clape incrustate cu chihlibar si petre scumpe. Fabricantele de violine Frantz Zack a espusu violine in valóre de 1000 franci una dupa modelulu celu mai perfectu. Patru piramide de butelie cu vinuri respandescu radiele loru stralucitóre: aci vinuri din Moldov'a, de la Délulu mare, albu si placutu, colo celu de Cotnari de colóre rosia cá foculu si cu unu buchetu in adeveru distinsu, mai dincolo vinurile de Dragosiani, albe si fórté escelinte, muscatelu de rosa, de acea'si plantatiune si vinulu negru de Odobesci. In fundu se vede productiunea cereale, unde, printr'o suta de feluri de grauri, suntu represintate adeveratele bóbe de auru ale Romaniei si langa cari suntu espuse cu bóbe de cele mai frumóse genuri. Constructiunea facuta cu gustu este incoronata cu Romani'a, represintata cá statua a Cererii cu spice de grau, sculptata intr'un stanu de sare. La stanga espositiunii cereale se va asedia sarea in bucati enorme, scósa din minele de la Tergu-Onei si Telega. La drépta suntu acuaria si grupe zoologice, unde una capra selbatica cu unu cornu atrage una particularia atentione. La parete se forméza piramide de lemnu, carbuni minerali si marmore, precumu si una frumósá asediare de mai multe sute de feluri de ape minerale romane, analisate de chilin. Obiectele de olarii si uneltele nationale compunu asemenea una grupa separata. Eta in cea-a ce privesce industria.

Acumu trebuie se mentionamu despre arte, care contribuie la infrumsetiare, arte care, spre a cufunda calomniele aduse in contra Romaniei, se arata cá unu aventu din cele mai progressive. Portrete vechi ale domniloru Cantacuzeni, Ghika si Heresci infrumusetiéza paretii de susu. Langa acestea bataliele cele mari ale romaniloru cu turcii de d. Aman, paisagele rapitóre ale d-lui Szatmari, natura mórtá a d-lui Gligorescu, portreturile cu creionu ale d-lui Stanescu, si in fine frumosulu tabelu desceptarea Romaniei compusu in stilulu eclesiasticu de d. Tatarescu

Pucine dile inca, si desceptarea romana — dupa a Austro-Ungariei — va fi cea d'antaiu ispravita. Noi ne amu opritu aci mai multu tempu de catu amu avutu intentiune, ca-ci amu fostu cuprinsi d'atata interesu pentru aceste produse admirabile in comparatiune cu altele. Nu mai este una vana inchipuire c'aceste tieri bine-cuventate s'au desceptatu si ca s'au scuduitu din amortiéla de mai multe secole. Visulu patrioticu alu d-lui Tatarescu se indeplinesce si va deveni una realitate, care promite unu fericitu viitoru, indata ce ultimele lantiuri ale vasalitati voru fi rupte.

Acestea suntu cuvintele diariului Wanderer. Ele ne suprindu cu atatu mai multu, cu catu pressa austro-maghiara in genere, si cea vienesa in parte, nu scapa nici una ocaziune d'a ne arunca cele mai nedemne injurie si calumnii. Déca cuvintele lui Wanderer suntu sincere, ne pare bine d'acésta schimbare. Déca ele inse suntu unu sarcasmu séu celu pucinu una moméla lingusitóre, atunci nu le potemu de catu respinge si indemnamu opiniunea publica se nu se incrédiá intrinsele. In totu casulu, amu crediutu de détoria a-le inregistra, lasandu cá viitorulu se ne arete, care este adeverat'a semnificatiune ce trebuie se le damu reflecta. „Rom.“

Inmormentarea principelui CUZA.

Ieri patru trenuri au dusu la Ruginós'a una lume numerósá cá se asiste la funerariile principelui Alesandru Iónu I. Totu palatulu era decoratu in negru, precum si beseric'a dela Ruginósá si gara! Pe la una óra corpulu repausatulu Domnu a fostu scosu din beserica, unde se afla depusu de Dumineca, si suptu una patasca négra condusa de tierani, ér' cordonurile tiente de persóne de distinctiune,

